

Transcript

Slot van de tijd - Muiden

TRACK 1: Een vrij leven

Fijn dat je er bent. In het midden van de parkeerplaats is een doorgang in het hekwerk. Zie je het wegwijzerbord? Daar gaan we naar beneden en dan linksaf het pad op, naar de Herengracht.

Hier vlakbij, in het groene hart van de Gooi- en Vechtstreek, kreeg de geschiedenis een belangrijke wending. Dankzij één man, die duizenden arme boeren kans bood op een beter leven. Een vrij leven. En dat had gevolgen voor heel Nederland. Ons land begon in die tijd langzaam te krijgen de vorm zoals we die nu kennen. Hoe dat kwam, zien we op deze wandeling terug in het landschap. Heb je goeie schoenen aan? Dan kunnen we op weg.

Welkom – bij Het verhaal van Nederland.

TRACK 2: Des heren gracht

Aan het eind van het pad gaan we naar rechts, de Herengracht op.

TRACK 3: Een Hollandse keizer

Aan het einde van de weg gaan we weer rechtsaf, de Kloosterstraat in. Daarna houden we rechts aan, voorbij het trapveldje, het Ravelijnspad op.

Dat pad gaat omhoog, de oude vestingwallen op. Van daaruit heb je een mooi uitzicht over de omgeving en het polderlandschap.

Dat kreeg hier zijn vorm in de middeleeuwen. Om dat verhaal te kunnen vertellen, gaan we terug in de tijd, naar een bijzondere man – en een echte ridder. Willem II, koning van het Heilige Roomse Rijk. Dat Duitse rijk ken je misschien uit verhalen over Karel de Grote, de beroemde voorganger van Willem II. Hoe het kon dat een Hollandse graaf koning werd van het machtigste rijk van die tijd? Daarvoor moet je weten dat het koningschap niet overging van vader op zoon. Willem II werd tot koning gekózen – door de Duitse keurvorsten. Hij hoefde alleen nog maar naar Rome, om daar door de paus tot keizer gekroond te worden. Een Hollandse keizer, kun je het je voorstellen? Maar Willem had geen haast om zich te laten kronen. Als koning wilde hij eerst de opstandige West-Friezen een lesje leren. Dat liep niet helemaal zoals verwacht. Maar daarover vertel ik later meer. Verderop gaan we naar rechts de vestingwallen op.

TRACK 4: De wallen af

Ietsje verderop volgen we de dijk naar links. We gaan dus niet de trap af, maar lopen door in de richting van het Muizenfort.

TRACK 5: Naar het Vestingplein

Beneden op het Ravelijnsplein gaan we naar rechts. Daar steken we de Zuidpolderweg over naar het Vestingplein. Wel even goed opletten, want er komt hier veel verkeer voorbij.

TRACK 6: Voorbij het Muizenfort

Over de vesting die hier staat, valt veel te vertellen. Waarom hij de bijnaam ‘het Muizenfort’ kreeg bijvoorbeeld. Dit fort speelde in latere jaren een belangrijke rol in de verdediging van Amsterdam tegen vijandelijke legers. Het was onderdeel

van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, een verdedigingslijn van forten rondom de hoofdstad en werd gebouwd in zeventiger jaren van de 19^e eeuw. Maar in de tijd waarin ons verhaal speelt, stelde Amsterdam nog niet zo heel veel voor. Ons verhaal van vandaag voert ons eerst een heel stuk de polder in, terug naar de dertiende eeuw. We volgen de weg naar rechts, via de Noordpolderweg de brug over. Daar gaan we weer naar rechts, op weg naar een periode uit de middeleeuwen waarin ons land een bijzondere ontwikkeling doormaakte – en het gewone volk er flink op vooruitging.

TRACK 7: Ridders en waterbeheer

We naderen het gemaal van Muiden. Het is nu niet meer in gebruik als gemaal, maar vroeger zorgde het ervoor dat de Muidenaren hun voeten drooghielden en dat hun kelders niet blank kwamen te staan. Bij het gemaal gaan we naar links en dan volgen we de weg helemaal tot aan de dijk.

De eerste gemalen werden in Nederland gebouwd aan het eind van de achttiende eeuw. Maar zoals ik al zei, wij gaan vandaag veel verder terug in de tijd. Naar het begin van de dertiende eeuw. De tijd waarin het waterbeheer werd uitgevonden. De tijd van ridders. En zeker één van die ridders is nu nog nét zo beroemd als het Hollandse waterbeheer.

TRACK 8: Gijsbrecht en de horigen

Kijk eens om je heen. Valt het je op hoever je kunt kijken? Ons land is plat, zeggen toeristen vaak. Het is maar hoe je het bekijkt. Dijken en duinen zijn onze bergen. Ze beschermen ons tegen de rivieren en de zee. In de tijd van Willem II was het water de grootste vijand van het volk. Maar juist in die periode ontdekten ze

nieuwe manieren om met die dreiging om te gaan. Door gebruik te maken van zelfs de kléinste hoogteverschillen. (Cont'd)

Want helemaal plat is ons land natuurlijk niet. Kijk eens naar die slootjes. Die zijn eeuwen geleden uitgegraven door de mensen die hier toen woonden. Water stroomt altijd naar het laagste punt. Ook onder de grond. Dus door sloten te graven liep het water weg uit de aarde, naar de lager gelegen sloten. Zo konden de boeren steeds grotere stukken land geschikt maken voor de landbouw. Want vóór die tijd was het veenland bijna onbegaanbaar. Je zakte er tot aan je knieën in weg. Laat staan dat je er koeien op kon houden, of een huis erop kon bouwen. Maar met een uitgekiend systeem van slootjes, vaarten en grachten voerden de middeleeuwen het water af naar nabijgelegen rivieren – of rechtstreeks naar zee. Want de zee was overal om hen heen. En die had vrij spel.

In de dertiende eeuw kwamen overstromingen daarom vaak voor. Elke keer weer was dat een ongekennde ramp voor het volk. Vele tienduizenden mensen kwamen om als een stormvloed over het land rolde. Mensen, dieren, boerderijen en huizen – alles werd door het water meegesleurd. En wie het overleefde, moest maar zien hoe hij een nieuw bestaan kon opbouwen. Want vertrekken naar een ander gebied, dat mochten de boeren toen niet. Ze waren 'horigen'. (Cont'd)

Dat betekende dat ze verbonden waren aan een landheer en diens grond. De landheer die hier de baas was, heette Gijsbrecht van Amstel. De boeren die op zijn land woonden kregen een stukje grond in bruikleen. Om haver te verbouwen, of graan. Of om schapen te houden. In ruil daarvoor moesten ze elke keer weer een deel van hun oogst afstaan aan Gijsbrecht van Amstel. En ze mochten niet verhuizen. Want Gijsbrecht had de opbrengst van hun werk op het land hard nodig. Om zichzelf en zijn familie te voeden, maar ook zijn soldaten. Die waren er om zijn land te beschermen. Of – als dat zo uitkwam – te proberen een stuk land van een

andere edelman in te pikken. En als Gijsbrecht soldaten tekortkwam, moesten de boeren – zijn horigen – meevechten tegen de vijand.

De horigen kregen daarvoor in ruil dus een stuk land om van te leven. Maar ze kregen nog iets. Bescherming. Tegen rovers en veedieven bijvoorbeeld, want een veilige tijd was het niet, de middeleeuwen.

Voor een goede oogst moesten de boeren hard werken. Want vóór het land ingezaaid kon worden, moest het eerst worden ontgonnen. Klaargemaakt voor het kostbare zaaigoed. Voor het graven van al die sloten bestonden nog geen machines, dus dat deden ze met de hand. De kleffe aarde werd in rieten manden afgevoerd. Met man en macht werkten ze lange dagen, weken achter elkaar tot het water door de rechte sloten uit het land wegstroomde. En na een jaar kon je er dan graan op verbouwen. En nog weer een paar jaar later kon je er een huis op bouwen. Een ‘bestaan opbouwen’ moest je in die tijd dus heel letterlijk nemen. Pas na vele jaren van hard werken begon het land goede oogsten te geven. En het resultaat van al dat harde werk kon in één dag worden weggevaagd – als er weer een storm over het land raasde, die alles onder water zette.

TRACK 9: Willem en de West-Friezen

Die Gijsbrecht van Amstel was een machtig man. Hij dankte zijn macht en zijn rijkdom aan de boeren, die verplicht voor hem moesten werken. Hoe belangrijk hij was, zie je nu nog aan de vele straten die naar hem vernoemd zijn, zoals in Amsterdam, Vlaardingen en Hilversum. Toch was Gijsbrecht niet de machtigste man van zijn tijd. Want dat was Willem II. Halverwege de dertiende eeuw was hij al acht jaar koning van het grootste rijk van Europa. Het Heilige Roomse Rijk. Dat strekte op het hoogtepunt van Italië tot Nederland, en van Frankrijk tot Polen. De Paus in Rome had Willem uitgenodigd om naar Vaticaanstad te komen. Daar zou

hij tot keizer gekroond worden en de goddelijke zegen ontvangen om dat enorme rijk te regeren.

Maar Willem wilde eerst nog een klusje opknappen. Hij trok naar het noorden om het opstandige West-Friesland te onderwerpen. Twee jaar lang probeerde hij het. Maar telkens sloegen de West-Friezen de aanvallen van zijn ridders af. Hoe ze dat voor elkaar kregen? Het noorden van ons land was indertijd een wirwar van honderden kleine eilandjes, die allemaal omgeven waren door de zee. De West-Friezen kenden er de weg, en ze hoorden tot de beste zeelui van hun tijd. Veel beter dan de manschappen van Willem. Maar dan...

In 1256 volgt een ongewoon strenge winter. Willems troepen wagen zich op het ijs. Als het houdt kunnen ze de vijand aanvallen op plaatsen die tot dan toe onbereikbaar waren. En dat doen ze. Het ijs is sterk genoeg, de West-Friezen worden teruggedrongen. Maar ijs is nooit overal even dik. En uitgerekend Willem II zelf – zakt erdoor. Boeren uit Hoogwoud vinden de koning, die worstelt om uit het wak te komen. Tevergeefs. Telkens duwen ze hem terug het ijskoude water in. Met zijn zware harnas en wapentuig zakt hij steeds dieper weg in de modder. Tot ze hem kopje onder kunnen duwen.

In Rome wacht vergeefs de paus. De toekomstige keizer zou nooit diens kroon komen ophalen. Een koning, bijna keizer, sterft in West-Friesland, vechtend tegen het ijskoude water en een paar boze boeren. Onvoorstelbaar toch?

Toen die boeren eenmaal begrepen wie ze daar onder het ijs hadden geduwd, schrokken ze zich wild. Ze hadden de koning omgebracht! Ze haalden Willems lijk uit het water en brachten hem naar het dorp. Daar begroeven ze hem in het geheim, onder een grote haardsteen – in een boerderij. Zesentwintig jaar lang zou hij daar begraven liggen, voor zijn stoffelijke resten werden gevonden. Door wie? Dat vertel ik je straks.

TRACK 10: Het dalende land

Aan het einde van de weg gaan we omhoog, links via de trap de dijk op. Via de opstapjes die je hier steeds tegenkomt kun je over de hekken heen stappen. Vanaf dat punt volgen we alsmaar de dijk.

Je kunt hier vandaan trouwens goed zien dat de dijk zeker vijf meter hoger ligt dan het land. En achter de dijk, ligt het IJmeer. In de middeleeuwen was dat nog een zee. De Zuiderzee. De steden Muiden en Naarden lagen dus aan zee. Moeilijk voor te stellen hè?

Maar er is nog iets anders aan de hand met het hoogteverschil tussen die dijk en het land waar we nu lopen. Dankzij het netwerk van sloten, konden de boeren hier in de middeleeuwen goed leven van het land. Maar er gebeurde nóg iets. Met het dalen van de grondwaterspiegel, zakte ook het land in. Nauwelijks merkbaar, want dat gaat heel langzaam. Nog geen halve centimeter per jaar. 'Inklinken', noemen we dat. Maar over een periode van bijna duizend jaar is de bodem in Nederland meer dan vier meter gedaald. Zie je het voor je? In de middeleeuwen moest de landbouwgrond hier dus bijna net zo hoog zijn geweest als die dijk. Het land lag dus net iets hoger dan de zee – maar veel was het niet. Dijken waren nodig om overstromingen te voorkomen. Iemand moest alleen nog op het idee komen. En wie dat idee liet uitvoeren? Dat was graaf Floris de Vijfde. De enige zoon van Willem II, die door de West-Friezen was vermoord toen Floris pas anderhalf jaar oud was.

TRACK 11: God van de kerels

Vanaf hier is de route heel makkelijk. We volgen gewoon de dijk, zo lang als maar kan, en dan vertel ik ondertussen waarom Floris zo belangrijk was voor ons land, en vooral voor het gewone volk. Want die Floris, die had wel een aardje naar zijn vaartje, zoals een oudhollands spreekwoord zegt. Zijn vader mocht dan dood zijn en verdwenen, maar zijn moeder, grootmoeder en vooral zijn tante, de zus van de vermoorde koning, zorgden dat Floris van jongs af aan werd opgevoed in de riddertraditie. 'Je bent een koningskind', kreeg hij misschien wel dagelijks van hen te horen. 'Jij moet de dood van je vader wreken, Floris, en de familie-eer redden'.

Op zijn twaalfde werd hij als graaf verantwoordelijk voor het bestuur van Holland en Zeeland. Twaalf jaar! Een kind, zouden we nu zeggen. Maar de twaalfjarige Floris wist al alles van oorlogsvoering en kon uitstekend omgaan met een zwaard.

Stel je eens voor hoe hij als jonge knaap met een zwaard op zijn heup de ridderzaal van zijn burcht binnenkomt. Alle edelen zijn daar verzameld, om het plechtige moment mee te maken dat Floris plaatsneemt op de troon van zijn vader. Onder de edelen bevindt zich ook Gijsbrecht van Amstel, die denkt dat hij die Floris wel voor zijn karretje kan spannen. Maar zo klein als de jonge graaf ook is, hij kijkt de edelen recht in de ogen. Hij knippert niet één keer. Schoorvoetend, één voor één, doen de edele heren een paar stappen terug. Floris loopt tussen hen door – zonder op of om te kijken – naar de stoel die op hem wacht. Zijn mantel wappert achter hem aan. Als hij gaat zitten, kun je in de zaal een speld horen vallen. Zijn tante gloeit van trots. Voor haar is het duidelijk, Floris zal koning worden, net als zijn vader.

De piepjonge graaf blijkt talent te hebben. Binnen de kortste keren trekt hij veel van de macht, die met de dood van zijn vader verloren ging, weer naar zich toe.

Hij bouwt het Binnenhof in Den Haag af. De Ridderzaal daar is voor die tijd een absoluut wonder van bouwkunst. De ridders, edelen en vorsten die hij daar ontvangt weten niet wat ze zien. En hij bouwt het Muiderslot, dat je in de verte al kunt zien liggen. Floris verwerft steeds meer aanzien – en daarmee macht. Dat zit veel edelen, zoals Gijsbrecht van Amstel, niet lekker. Want alles wat Floris naar zich toehaalt, moeten zij afstaan. Floris weet dat hij moet oppassen, want zo machtig dat hij de edelen kan negeren, is hij nog niet. Maar dan doet hij iets, dat hem heel veel voordeel zal opleveren.

Floris kiest de kant van de boeren. De kant van de gewone man. Hoe hij dat doet? Door ze rechten te geven. Het recht om vrij te reizen bijvoorbeeld. Dat hadden de boeren voor die tijd nog niet. Ze waren verbonden aan het land, en daarmee aan de landheer. Horigen, die alleen mochten verhuizen als hun heer daar toestemming voor gaf.

Het maakt Floris natuurlijk ongekend populair. Het volk geeft hem de eretitel 'der keerlen god' – de god van de gewone man. De vrijheid om zich te vestigen waar ze willen is een enorme vooruitgang voor de boeren. Ze kunnen nu ook naar de stad, om daar hun brood te verdienen als timmerman, of wever, of metselaar. En als boer kunnen ze land huren. Van Floris, bijvoorbeeld. Die ziet zijn inkomsten daarvoor alleen maar stijgen. Terwijl Gijsbrechts portemonnee steeds dunner wordt. Want zonder zijn horigen, heeft Gijsbrecht geen enkele bron van inkomsten meer.

TRACK 12: Strijd tegen het water

Hier op de dijk kun je je vast wel voorstellen wat er zou gebeuren als die dijk er niet was. Het water staat veel hoger dan het land. Zover als je kunt kijken zou de polder onder water lopen. Zie je het voor je? Zo ongeveer moet het eruit hebben gezien in 1287. Floris is dan al eenentwintig jaar aan de macht en zijn populariteit onder het volk is op z'n toppunt. Hij is hun held, vanwege het afschaffen van de

horigheid. En omdat hij dijken liet aanleggen in de strijd tegen het altijd dreigende water. Maar dan steekt een ongekend zware storm op. De Sint Luciavloed overspoelt het land. Duinen spoelen weg. Dijken begeven het. Hele dorpen verdwijnen in de golven en zo'n tachtigduizend mensen verdrinken in het natuurgeweld. Holland wordt door het water voor altijd gescheiden van Friesland. Floris reageert onmiddellijk. Hij zet iedereen aan het werk om dijken te bouwen. Edelen, geestelijken, boeren en burgers, iedereen moet zijn steentje bijdragen. De ringdijk die hij tien jaar eerder liet bouwen moet koste wat kost worden hersteld. Én uitgebreid. Én opgehoogd. Er komen bruggen en er wordt land veroverd op het water. Floris was al populair onder de boeren, maar nu kan hij helemaal niet meer stuk. De dijken beschermen hun grond. De bruggen maken moeilijk toegankelijke delen van het land bereikbaar, zodat ze hun waren beter kunnen verkopen. Hun kwaliteit van leven gaat stap voor stap omhoog. Wij blijven intussen het pad volgen. Let goed op de opstapjes, zodat je weet waar je over de hekken kunt klimmen.

TRACK 13: De hoogste tol

We volgen nog steeds het pad. Zo komen we steeds dichterbij één van onze beroemdste kastelen. Het Muiderslot. Je hebt het natuurlijk al van veraf gezien op deze wandeling. Floris laat het kasteel bouwen om zijn macht hier veilig te stellen. Want hij heeft veel concurrentie in dit gebied. Gijsbrecht van Amstel zit namelijk ook niet stil. Omdat hij geen horigen meer heeft van wie hij oogst kan opeisen, heeft hij dringend behoefte aan andere inkomsten. Dus wat doet Gijsbrecht? Hij gaat tolheffen. Iedereen die over de Vecht langs zijn kasteel in Vreeland wil, moet daarvoor betalen. Maar dat is tegen het zere been van de bisschop van Utrecht. Want de Vecht is de verbinding tussen de Zuiderzee en zijn stad. De rivier is zijn belangrijkste aanvoerweg van goederen. Boeren en kooplieden klagen steen en been over de hoge tol die Gijsbrecht vraagt. (Cont'd)

Dus die bisschop roept de hulp in van Floris. En dán gaat het snel. Gijsbrecht wordt gevangengenomen. Zijn kasteel moet hij afstaan aan Floris. En zelf wordt hij met zijn broer opgesloten in één van Floris' kastelen. In Zeeland. Daar zit hij bijna vijf jaar vast, tot hij een verdrag tekent met Floris. Daarbij krijgt hij zijn vrijheid terug, maar raakt hij wel zijn land kwijt. Gijsbrecht wordt leenman van Floris. Dat betekent dat hij grond van hem in gebruik krijgt— in ruil voor geld. Maar de strijd om de macht is nog niet gestreden.

Iets verderop, bij het volgende hek, gaan we linksaf de dijk af. Met de opstapjes kun je weer over het hek heen.

TRACK 14: Wie niet praat, sterft

Hier gaan we weer een hek over. Voorzichtig, het kan hier glad en drassig zijn. Net als in de tijd van Floris. Die zal ook geen droge voeten hebben gehouden tijdens zijn veldtocht tegen de West-Friezen. Verschillende keren probeert hij dat trotse volk te onderwerpen. En dat gaat er niet zacht aan toe, want Floris verwijt hen nog altijd de moord op zijn vader. Maar de derde keer is het raak. (Cont'd)

Zestien jaar nadat hij als ventje van twaalf zijn vader opvolgde, verslaat hij de stugge West-Friezen. Maar daarmee is voor hem de kous nog niet af. Hij heeft gezworen het lichaam van zijn vader te vinden en te begraven. Hij trekt van dorp tot dorp en laat alle inwoners ondervragen. Wie niet praat, sterft. En dan, eindelijk, na al die jaren, vertelt een boer hem waar hij zijn vader kan vinden. In een nabijgelegen boerderij. Onder een stenen hardplaat. Hoe denk je dat hij zich voelde, toen hij eindelijk het graf had gevonden? Volgens een geschiedschrijver uit die tijd zou hij god hebben gedankt met de woorden: *“Dat ic so vele dus mach scouwen van den vader, de mi ghewan”*. Dat ik nog zoveel mag zien, van de vader die mij verwekte. Ontroerend, toch?

TRACK 15: De graaf van het water

Kastelen zoals dit Muiderslot zijn bijna altijd omringd door water. Zo'n slotgracht maakt het natuurlijk een stuk lastiger om zonder uitnodiging binnen te komen.

Dan is water je beste vriend – als je het kunt beheersen. Misschien heeft Floris zo iets ook wel gedacht. Waterbeheer was in zijn tijd niet helemáál nieuw. Maar Floris was wel de eerste die het groots oppakte. Zijn aanpak is planmatiger, en hij zorgt dat er altijd voldoende mankracht is om aan dijken, bruggen en kanalen te werken. Aaneengesloten dijken beschermen het bestaande land en nieuwe dijken worden opgeworpen om land te winnen. Er komen waterschappen, die ieder verantwoordelijk zijn voor de waterwerken in een gebied. En Floris zorgt ervoor dat die waterschappen gaan samenwerken, van West-Friesland tot en met de Vlaamse kust. Het water in ons land gaat ons allemaal aan. Dat was toen zo, en nu nog steeds. En aan de basis van ons huidige waterbeheer, stond dus deze Floris de Vijfde, graaf van Holland en Zeeland.

Juist omdat iedereen er belang bij had de zee en de rivieren onder controle te krijgen, liet Floris een belangrijke wet vastleggen. Iedereen moest meehelpen aan het onderhoud van de dijken. Of iemand boer is, monnik of edelman, ze zijn allemaal verantwoordelijk voor hun eigen stuk dijk. Wie dat verwaarloost is de klos. Die moet namelijk betalen. Niet alleen voor het herstel van de dijk. Maar ook voor verblijf, eten en drinken van de dijkopzichter in de lokale herberg, zo lang de werkzaamheden duren. Zo luidt de wet.

TRACK 16: De wraak van Gijsbrecht

We blijven nog steeds het pad volgen, tot bij het laatste hek. Daar gaan we overheen.

Floris is voor velen een van de grote helden in onze geschiedenis. Maar het zal je niet verbazen dat Gijsbrecht van Amstel daar heel anders over dacht. En hij is niet de enige edelman die zich diep vernederd voelt door de jonge Graaf. En als Floris dan ook nog ruzie krijgt met de koning van Engeland zien die Hollandse heren hun kans schoon. Ze beramen een sluw plan.

Ze weten dat Floris gek is op de valkenjacht. Dus vragen ze hem mee voor een jachtpartij – met de beste roofvogels en een overvloed aan goed eten en drinken. Vlakbij Utrecht, op een landgoed van Gijsbrecht van Amstel. En Floris? Die trapt er met open ogen in: die valkenjacht blijkt een val. Hij vertrouwt hen zo dat hij zelfs geen lijfwachten meeneemt. Natuurlijk is hij een eersteklas ridder. Maar de edelen zijn met veel meer. Floris vecht voor wat hij waard is, maar ze krijgen hem te pakken. En ze zetten hem gevangen. Hier. In zijn eigen Muiderslot.

TRACK 17: De woede van de kerels

Ben je al moe van al het klimwerk? Gelukkig is dit de laatste hindernis. We gaan het hek over en dan rechtsaf. Over de brug weer rechtsaf en dan terug naar Muiden.

Vijf dagen en nachten hielden ze Floris gevangen hier in Muiden. Maar de boeren kregen er lucht van. En de kerels, het gewone volk dat zoveel aan de graaf te danken had, kwamen in opstand. Ze trokken op vanuit Naarden om hem te komen bevrijden. Gijsbrecht en zijn mannen raakten in paniek. Ze bonden Floris op een paard om hem over te brengen naar een andere burcht. Floris zag zijn kans schoon en gaf zijn paard de sporen, de weilanden in. Als je hier met je rug naar

Muiden uitkijkt over het land, ongeveer in de richting van de weg waar we daarstraks liepen, dan kijk je naar het land waarover Floris probeerde te vluchten. Maar bij een sprong over een van de vele sloten kwam het paard ten val. Toen Gijsbrecht en zijn mannen hem hadden achterhaald, handelden ze in paniek. Ze vermoordden de graaf. Hun eigen leenheer. Over de brug weer rechtsaf en dan terug naar Muiden.

TRACK 18: Op weg naar de sluizen

We volgen hier de weg tot aan de Ossenmarkt. Daar gaan we linksaf naar de sluis.

TRACK 19: De Ossenmarkt

Hier gaan we linksaf de Ossenmarkt op.

TRACK 20: Het belang van Amsterdam

Hier aan het einde van de straat gaan we weer links, de Herengracht op. Verderop komen we dan bij de grote zeesluis van Muiden.

Maar eerst moet ik nog vertellen hoe het afliep met Gijsbrecht van Amstel. Want het volk liet het er niet bij zitten. En er waren ook nog genoeg edelen die de dood van Floris wilden wreken. Gijsbrecht – en de andere edelen die met hem hadden samengezworen – sloegen op de vlucht naar het buitenland. Ze kwamen er wel levend vanaf, maar ze raakten alles kwijt.

TRACK 21: Muden sal Muden blieven

Als we zo voorbij de sluis lopen, kun je je misschien iets voorstellen bij de strategische plek die Muden was in de tijd van Floris. Die sluis, de Groote Zeesluis, was de doorgang van de stad Utrecht naar de zee. En Utrecht was in de middeleeuwen veruit de grootste stad van het land. Muden had dus de beste kaarten om een van onze belangrijkste havensteden te worden. En toch gebeurt dat niet. Amsterdam wordt in de jaren na Floris' dood steeds belangrijker. Hoe dat komt? (Cont'd)

Als we zo langs het restaurant Floris V van Muyden lopen moet je maar eens naar de gevel kijken. Daarop staat het wapen van Muden, met daarin... een zeemeermin. Volgens een legende uit die tijd werd zij hier per ongeluk gevangen toen ze verstrikt raakte in het net van een stel vissers. Ze vroeg natuurlijk of ze haar alsjeblieft terug wilden gooien, maar dat deden de vissers niet. Ze wilden haar tentoonstellen en zo een extra zakcentje verdienen. Maar dat was niet zo slim. Deze zeemeermin was namelijk een prinses, en dochter van een machtige zeegod. Die wordt natuurlijk woest omdat zijn dochter is ontvoerd. Een ziedende storm steekt op en de zee beukt onophoudelijk op de kust. Dan pas begrijpen de Mudenaren dat ze geen keus hebben: ze moeten de zeemeermin laten gaan. Maar voor ze voorgoed in de golven verdwijnt zingt ze nog een eigenaardig liedje.

*“Muden sal Muden blieven,
Muden sal noit becliven.
Een grooter wasdom blijft alleen
An Y en Amstelstadt verpand.”*

Wat dat betekent? Het is een vloek, die ze uitspreekt. Of een voorspelling. Muden zal nooit groeien, maar Amsterdam wel. Die voorspelling is uitgekomen, als

we nu naar de kaart van ons land kijken. En de Muidenaren, die weten dat met zeemeerminnen niet te spotten valt.

We lopen rechtdoor over de Herengracht, tot voorbij de kerk. Daar gaan we linksaf de Kerkstraat in.

TRACK 22: Een verzonken ingang

We lopen hier links om de Grote Kerk heen en steken dan tussen de huizen door over het Ravelijnspad. Maar dat hoeft niet meteen, want deze kerk is zeker de moeite van het bekijken waard. Het is namelijk heel goed mogelijk dat Floris zelf hier kwam om te bidden – en misschien zelfs wel te biechten. De toren stamt uit de tijd dat hij hier het Muiderslot liet bouwen. En er is iets gekks mee aan de hand. Kijk maar eens naar die dichtgemetselde boog. Dat was vroeger de ingang. Nu denk je misschien: die middeleeuwen waren dan wel kleiner dan wij, maar toch niet zóveel kleiner?

En dat klopt. Die boog was alleen de bovenkant van de ingang. Maar de drassige grond hier was destijds nog niet stabiel genoeg om zo'n zware toren te dragen. Dus de kerk verzakte – en niet zo'n beetje ook. Hij kon alleen worden gered door de grond rondom op te hogen. Maar toen moest er wel een nieuwe ingang worden gebouwd. Kom, dan gaan we verder.

TRACK 23: Langs het recreatieveld

Hier gaan we tussen de huizen door via het Ravelijnspad. Dat volgen we naar rechts tot we weer bij de Kloosterstraat komen. Die volgen we langs het recreatieveldje op de terugweg naar de parkeerplaats.

TRACK 24: Lichter dan we denken

Bij de middeleeuwen denken we vaak aan een donkere, sombere periode uit onze geschiedenis. Het zit zelfs in de naam: middel – eeuwen, de eeuwen tussen twee belangrijkere periodes. Maar daarmee doen we onze voorouders van toen tekort. Floris gaf het gewone volk rechten die tot dan toe ondenkbaar waren. Omdat ze niet langer gebonden waren aan een heer en diens land, konden ze hun geluk beproeven in de steden, die daardoor een periode van grote bloei doormaakten. De hygiëne was goed, en het land bracht genoeg op om de mensen fatsoenlijk te voeden.

Maar ook de dood van Floris is een keerpunt geweest in de ontwikkeling van ons land. Ten eerste omdat er na hem niemand meer kwam die aanspraak kon maken op het koningschap en daarmee de absolute macht in het land zou krijgen. En ten tweede omdat de voortdurende strijd tegen het water belangrijker was dan wat ook. Dat kon alleen door samen te werken. In alle delen van het land. En door alle lagen van de bevolking. Floris legde de basis voor dat poldermodel. En een onbedoeld effect daarvan was dat niemand alle macht voor zichzelf kon opeisen. Want hoe machtig een graaf, een hertog of een bisschop ook was, voor zijn droge voeten bleef hij altijd afhankelijk van de samenwerking met anderen. Met als resultaat dat ons land zich na Willem II en zijn zoon Floris anders ontwikkelde dan machtige koninkrijken zoals Engeland en Frankrijk waar koningen de dienst uitmaakten.

TRACK 25: Op een oor na gevild

Het is op een oor na gevild, zouden onze voorouders op dit punt van de route zeggen. Dat wil zeggen: we zijn bijna klaar, bijna terug bij de parkeerplaats. We volgen de Kloosterstraat nog een klein stukje en gaan dan linksaf de Herengracht in. Die blijven we helemaal volgen tot we links weer de parkeerplaats zien liggen.

Vond je het een leuke wandeling? Dan wil je misschien nog weleens een Verhaal van Nederland meemaken. Dan zien we elkaar vanzelf weer terug, op een van de vele andere mooie locaties. Voor zo meteen: goede reis terug, en wellicht tot snel!